

Päivä on pulkassa

KATI HYNÖNEN

Kalevalan päivän läheisyydessä on hyvä aika keskittyä hetkeksi suomalaisiin sananlaskuihin ja sanontoihin. Sanavaraston laajentamisesta ja lukemisen tärkeydestä puhutaan usein myös historian ja yhteiskuntaopin opettajien kesken. Tähän samaan keskusteluun kuuluvat mielestäni myös vanhat sanonnat ja sananlaskut: niiden käyttö ja erityisesti niiden ymmärtäminen.

Ilahduin äskettäin kuunnellessani yhdeksännen luokan oppilaiden keskustelua bussissa. Olimme kotimatalla Yrityskylän pelipäivästä ja lähestyimme omaa kouluamme. Eräs oppilaista totesi päivän olevan pian pulkassa. Tästä virisi nuorten keskuudessa erinomaisen oivaltava ja hyvä keskustelu, mitä tuolla ilmaisulla oikein tarkoitetaan. Lähes kaikki tiesivät sanonnan tarkoittavan, että päivän työt on pian tehty, mutta ymmärrys pulkasta puuttui. Oppilaat pohtivat yhdessä, että miten talvinen pulkka liittyy päivän työn päättymiseen. Kävimmekin virkistävän keskustelun mm. torppareista ja uskon, että tämän jälkeen nuoretkin muistavat, minkälaiseen pulkkaan sanonnassa viitataan. Ilahdun jo siitä, että sanontoja käytetään, mutta onhan se mielenkiintoisempaa tietää, mihin sanonta perustuu. Tähän tarvitsemme tietoa menneestä ajasta, sillä useinhan nämä sanonnat (sekä suomalaiset että kansainväliset) ovat vanhoja ja liittyvä aikansa yhteiskuntaan. Tätä voidaan kutsua myös osaksi yleissivistystä. Sama ajatus tuli mieleeni syksyllä Suomen sodan -oppitunnilla, jossa oppilaat ihmettelivät soitellen sotaan lähtemistä.

Aina sananlaskut eivät ole lainkaan tuttuja nuorille. Tämän olen huomannut jo aiemminkin, mutta vast'ikään jouduimme toisen luokan kanssa miettimään, mitä opettaja oikein tarkoitti puheillaan. Tämä liittyi luokkatilanteeseen, jossa totesin tyytymättömälle kynänlainaajalle, ettei lahjahevosta ole suuhun katsominen (vaikkakaan tässä ei kyse tosiaan ollut lahjasta, vaan lainasta).

Sanontoja ja sananlaskuja tulisi käyttää ja vaalia. Jostain pitäisi löytää aina välillä aikaa pysähtyä oppilaiden ja opiskelijoiden kanssa miettimään erilaisten

"Sanavaraston laajentamisesta ja lukemisen tärkeydestä puhutaan usein myös historian ja yhteiskuntaopin opettajien kesken."

sanontojen ja sananlaskujen merkitystä ja tutkia niiden alkuperää. Tämä avartaa mieltä ja kasvattaa sanavarastoa – myös meidän opettajien. Nuorten kanssa keskustellessa tulee tutustuttua nuorten omiin sanontoihin (tai ehkä useammin lyhenteisiin), joita ei voi kuin ihmetellä ja tunnustaa oma tietämättömyytensä.

Tämän lehden teemaan eli kuluttamiseen liittyy myös monia vanhoja sananlaskuja, kuten "ei pidä ostaa sikaa säkissä" tai "parempi pyy pivossa kuin kymmenen oksalla". Lehden teema on läsnä myös kevään koulutuksessa eli Mikkelin "tuplassa", jossa perjantain Muuttuva yhteiskunta -koulutuksen ohjelmassa on muun muassa ajankohtaista tietoa kulluttajansuojasta.

Kevät keikkuen tulevi. Hyvää kevättä! ■

Kirjoittaja on HYOL ry:n puheenjohtaja.